

Brak możliwości powołania się na nieważność testamentu po upływie 10 lat od otwarcia spadku P 21/19

27.7.2026 - Anna Wołoszczak | Trybunał Konstytucyjny

12 sierpnia 2026 r. o godz. 12:00 Trybunał Konstytucyjny rozpozna pytanie prawne Sądu Rejonowego dla Krakowa-Podgórze w Krakowie, I Wydział Cywilny dotyczącego braku możliwości powołania się na nieważność testamentu po upływie 10 lat od otwarcia spadku.

Pytanie prawne: czy art. 945 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny w zakresie, w jakim wyłącza możliwość powołania się w postępowaniu w przedmiocie zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku na nieważność testamentu po upływie 10 lat od otwarcia spadku, gdy testament został otwarty i ogłoszony po upływie tego 10-letniego okresu, jest zgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

Sąd pytający wskazuje, że treść art. 945 § 2 k.c. jest sprzeczna z art. 2 Konstytucji RP w ten sposób, iż spadkobiercom ustawowym nie przyznaje skutecznego prawa zakwestionowania ważności testamentu sporządzonego w warunkach wyłączających świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli po upływie 10 lat od otwarcia spadku. Na podstawie przywołanego przepisu, po upływie tego okresu nie jest możliwe kwestionowanie ważności testamentu bez względu na wiedzę spadkobierców testamentowych o istnieniu owego testamentu. Osoba ustanowiona spadkobiercą w nieważnym testamencie, nienależąca do kręgu spadkobierców ustawowych, nie jest zaś ograniczona żadnym terminem i może złożyć wniosek o stwierdzenie nabycia spadku już po upływie 10-letniego terminu przewidzianego w art. 945 § 2 k.c., pozbawiając tym samym sąd oraz wszystkich zainteresowanych prawa kwestionowania tego testamentu.

Z art. 2 Konstytucji RP wynika - jak podkreślił Sąd pytający - zakaz tworzenia przez ustawodawcę takich konstrukcji normatywnych, które są niewykonalne, stanowią złudzenie prawa i w konsekwencji jedynie pozór ochrony tych interesów majątkowych, które są funkcjonalnie związane z treścią ustanowionego prawa podmiotowego.

Ponadto - w ocenie sądu pytającego - art. 945 § 2 k.c. narusza art. 64 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP. Jak zaznaczył sąd pytający, ochrona prawa dziedziczenia przejawia się również w relacjach horyzontalnych, gdyż zapewnia ochronę spadkobiercom przed osobami roszczącymi sobie prawa do spadku jako rzekomi spadkobiercy. Wynikająca z konstytucyjnego prawa dziedziczenia zasada pierwszeństwa dziedziczenia testamentowego może być usprawiedliwieniem wprowadzenia konstrukcji, która prowadzi do uprzywilejowania spadkobiercy testamentowego, z drugiej zaś, pozbawia środków prawnych spadkobierców ustawowych, którzy mając do tego podstawy, mogliby to pierwszeństwo zakwestionować.

Skład orzekający Trybunału Konstytucyjnego: sędzia TK Stanisław Piotrowicz - przewodniczący, sędzia TK Jarosław Wyrembak - sprawozdawca, sędzia TK Justyn Piskorski, sędzia TK Rafał Wojciechowski, wiceprezes Bartłomiej Sochański.

<https://trybunal.gov.pl/postepowanie-i-orzeczenia/komunikaty-prasowe/komunikaty-przed/art/brak-mozliwosci-powolania-sie-na-niewaznosc-testamentu-po-uplywie-10-lat-od-otwarcia-spadku-2>